

Spomin na mrtve

Tako čudna je ta beseda: mrtvi, tako usodna. Odkod je prišla v slovenščino? Morda iz latinščine, mortui, ker se je v latinski obliki verjetno zdela našim davnim prednikom manj strašna kot v njihovi izvirni obliki. Bilo je bolj tolažljivo, ko je duhovnik v latinsko besedo zapisal njihovega umrlega v svojo mrtliško knjigo. Tako je nekaj ostalo po njem. Ostalo je zapisano, da je nekoč živel in iz duhovnikovih ust je prišlo zagotovilo, da njegova duša naprej živi in da bo nekoč tudi telo spet vstalo od mrtvih.

Zares, kaj pomeni smrt? Kdo je mrtev? Najbolj mrtev je pač tisti, ki v soljudeh ne pusti dobrega spomina o sebi. Zares umrje tisti, ki ni ljubil svojih soljudi in ki ni zapustil na tem svetu dobrih del, pa naj bi bila to samo pomoč najbolj potrebnim ali dela, vgrajena v stavbo naše svobode in kulture. Kdor je delal dobro in se žrtvoval tudi za druge, ni nikdar resnično mrtev. Vedno spet radi in hvaležno izgovarjamo imena ljudi, katerih telesa so že dolgo v grobu, a katerih duh je živ in vedno navzoč med nami in nam je v pomoč s svojo besedo, s svojimi deli, od naših hrabrih prednikov, ki so nas branili pred zunanji sovražniki, Turki in drugimi, do naših velikih pesnikov, pisateljev, mislecev, znanstvenikov, politikov, gospodarstvenikov, bojevnikov za našo politično in socialno svobodo. Toda pri tem ne mislim samo na tiste, ki so veliko storili in veliko doprinesli za našo skupno narodno stvar. S hvaležnostjo mislimo tudi na vse tiste naše preproste ljudi, ki so vedno po svojih čeprav še tako omejenih možnostih napravili svojo človeško in narodno dolžnost.

Trden, neporušljiv most med svetom mrtvih in svetom živih je ljubezen, povezana s hvaležnostjo. Cvetje na pokopališčih in lučke na grobovih so simbol te ljubezni, te povezanosti med nami in mrtvimi. Če bi nam mogli naši mrtvi še kaj povedati, bi nam rekli: »Imejte se radi, ljubite se med seboj! Ljubite svojega bližnjega, svojega bližnjega v svojem družinskem krogu, pa tudi vse druge ljudi, posebno tiste, ki so potrebni pomoči! Nič ne velja toliko, kot ljubezen, niti učenost, niti oblast, niti bogastvo. Ljubezen, ki se izraža v iskrenem sočutju in pomoči sočloveku, ki je potreben naše pomoči.«

Ljubezen do naših mrtvih, do tistih, ki so odšli pred nami v večnost, lahko izrazimo zato najlepše tako, da smo dobri do svojih domačih in do vseh, s katerimi prihajamo v dotik. Skušajmo napraviti dobro tudi v imenu naših mrtvih. Vemo, da nam bodo hvaležni za to. Oni nočejo, da brez-

dalje na 2. strani ■

Nevarnost dveh tečajev v svetovni politiki

Zadnji čas je prišlo v zahodni Evropi do nepričakovano množičnih demonstracij proti atomskemu oboroževanju. V Združenih državah jih nevoljno komentirajo, Sovjeti jih skušajo prikazati kot filosofovjske. Toda v resnici gotovo niso v bistvu naperjene niti proti Združenim državam kot takim niti si jih ni mogoče tolmačiti kot opora sovjetski politiki. Menimo, da je pri teh demonstracijah spontano prišlo do izraza čustvo tesnobe v mnogih ljudeh neglede na njihovo politično pripadnost spričo vse hujše prevlade obeh največjih oboroženih sil na svetu in njunega prizadevanja, da bi ves svet napravili zgolj za šahovnico svojih političnih in vojaških potez ter ga podredili svoji politiki ter usmerjali proti takim ciljem, kot sta si jih zamislili oni dve. Ti cilji so seveda različni, toda metode obeh največjih velesil so si zelo podobne.

Obe skušata napraviti kar največ držav za svoje politične satelite ali jih kako drugače napraviti odvisne od sebe. O Sovjetski zvezi si v tem pogledu že dolgo nihče več ne dela iluzij. Vsi vemo, koliko satelitov ima v Evropi, kateri so njeni sateliti v Aziji in katere nove državne tvorbe je pritegnila v svoj krog v Afriki. Tudi v latinski Ameriki ni mogoče spregledati njenih satelitov. Pripadnost teh držav taboru neuvršenih ne more nikogar več premotiti, vsi vemo, komu npr. Kuba ali Abesinija nastavlja svoje uho. Bolj zapletena je zadeva z Združenimi državami. Nihče na Zahodu ne govori ali piše o njihovih satelitih in do neke mere je to upravičeno, kajti Združene države se razlikujejo od Sovjetske zveze prav v tem, da ne vsiljujejo drugim državam in narodom svoje liberalne ideologije, po kateri bi se

dalo prepoznati njihove satelite. A prav v tem je nekaj narobe. Ta kritika se zdi čudna, a dejansko ni.

Nismo mi tisti, ki smo prvi ugotovili, da so Združenim državam ljubše desničarske diktature, naj so še tako trde in celo divjaške, kakor resnične demokracije, čeprav smo tudi v našem listu že večkrat izrazili kritiko na račun Združenih držav zaradi tega, med drugim tudi zato, ker ravno to odbija mnogo resničnih demokratov od tega, da bi lahko iskreno in z vsem srcem zagovarjali politiko Združenih držav in se postavili na njeno stran. Nikomur ni prikrito, da so ravno Združene države glavna opora okrutnih desničarskih diktatur v srednji in južni Ameriki. Te dni so poročale tiskovne agencije o tem, da se je v vihnem vremenu prevrnila stara jadrnica, s katero se je skušalo prethotapiti v Združene države 67 obupanih beguncev iz Haitija, med njimi tudi ženske, celo noseče, in mladoletniki. Več kot polovica jih je utonilo. Druga jadrnica je srečno pristala. A jadrnice prevažajo begunce iz Haitija dan za dnem. Že mnogo desetletij vlada tam okrutna diktatura, ki jo je uvedel »stari« Duvalier, zdaj pa jo nadaljuje njegov sin. Opira se samo na nekaj tisoč postopačev, rekrutiranih v politično policijo. A ves svet ve, da so Združene države tiste, ki držijo pokonci to nasilno tolpo. Isto je v Gvatemali in v vrsti drugih srednjeameriških in južnoameriških držav. Kjerkoli imajo Združene države priložnost in možnost, da uveljavijo svojo politično in gospodarsko moč, povsod dajo prednost diktaturi in jo podprejo proti demokratski opoziciji. To spada k njihovi politični filozofiji podpiranja »stabilnosti«

dalje na 2. strani ■

Pred novimi odgovornimi nalogami

Te dni so se predstavniki Liste za Trst z županom Cecovinijem in predsednikom Venturo na čelu končno poslovili od tržaške občinske in pokrajinske uprave in sta njihove dolžnosti prevzela posebna komisarja, ki sta bila imenovana od notranjega ministrstva, kot v takih primerih, kot je tržaški, predvideva zakon. Župan Cecovini in njegovi prijatelji z Liste za Trst bi bili morali v skladu s pisanimi in še bolj z nepisanimi zakoni demokracije odstopiti že pred meseci, ko so večkratna glasovanja v občinskem in pokrajinskem svetu jasno po-

kazala, da ne uživajo zaupanja večine članov obeh zborov. Teh zakonov pa ti gospodje niso hoteli spoštovati, kar je imelo dejansko za posledico, da nove upravne volitve niso bile razpisane v tem letu, temveč da bodo šele v prvi polovici prihodnjega, po vsej verjetnosti v juniju.

Voditelji »Liste« so pa že jasno povedali, da mislijo po svoji stari poti nadaljevati, in so si že postavili svoj cilj, ki je vsakor zelo drzen; tržaške volivke in volivce so namreč pozvali, naj še v večji meri kot

dalje na 5. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 1. novembra, ob: 8.00 Poročila; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Nediški zvon; 11.00 Mladinski oder: »Vanček in tatkovni šulni«; 11.45. Nabožna glasba; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Na goriškem valu; 15.00 »Brez meja«. Radijska igra, ki jo je napisal Mirko Mahnič — Šport in glasba ter prenosi z naših kulturnih prireditev; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 2. novembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Gospodarska problematika pri nas in v svetu; 8.45 Glasbene skice; 9.20 Nenavadno kramljanje o navadnih stvarih; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Izbrani listi; 12.00 Kulturni dogodki; — Zasebna slovenščina v 17. stoletju; 13.00 Poročila; 13.20 Letošnja revija Primorska poje; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek; 14.30 Roman v nadaljevanjih: Carlo Sgorlon: »Veter v vinogradu«; 15.00 V svetu športa in glasbe; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Pesniške podobe in usode; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 3. novembra, ob: 8.00 Poročila; 8.30 Dobro jutro po naše; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 11.30 Izbrani listi; 12.00 Kulturno pismo — Beleška; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Javni nastopi gojencev šole Glasbene matice; 15.10 Naš jezik; 15.15 Glasbeni magazin; 16.00 Slovenci v miljskem okolišču; 17.00 Mi in glasba; 18.00 Arnaldo Bressan: »Izmisliti si otok«, radijska drama; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 4. novembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Pripoved partizanskega časnikarja; 8.45 Glasbene skice; 9.30 Naš otrok; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Izbrani listi; 12.00 Pod Matajurjan, posebnosti in omika Nadiških dolin — Beleška; 13.00 Poročila; 13.20 Naši zbori: dekliški zbor »Igo Gruden iz Nabrežine; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek; 14.30 Roman v nadaljevanjih: Boris Leonidovič Pasternak: »Doktor Živago«; 15.05 Ameriški gledališki musical; 16.00 Sto let teletsno-kulturnega udejstvovanja med Slovenci na Tržaškem, Goriškem in v videmski pokrajini; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Slovenska literatura v Italiji; 18.15 Glasovi iz preteklosti; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 5. novembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Živozele; 8.45 Glasbene skice; 9.30 Psihološki utrinki; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Izbrani listi; 12.00 Od Milj do Devina — Beleška; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek; 14.30 Izbrali smo za vas; 14.55 Naš jezik; 15.00 Jugoslovanski izvajalci; 16.00 Primorska duhovščina pod fašizmom; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Četrtekova srečanja; 18.40 Sodobne slovenske novele; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 6. novembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Almanah: 12 let strategije napetosti v Italiji; 8.45 Glasbene skice; 9.30 Svet se vrti počasi; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Izbrani listi; 12.00 Na goriškem valu; — Beleška; 13.00 Poročila; 13.20 Četrtekova srečanja; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek; Kje je napaka? 14.30 Roman v nadaljevanjih: Boris Leonidovič Pasternak: »Doktor Živago«; 15.00 Film in filmska glasba; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 7. novembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Tudi starost je lahko lepa; 8.45 Glasbene skice; 9.30 Jaz ženska, mati, žena gospodinja; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Izbrani listi; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Mladi pisci; 14.55 Naš jezik; 15.00 Začnimo s črko »A«; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Med dvema ognjema — kviz oddaja s sodelovanjem slovenskih goriških in tržaških višjih srednjih šol; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« ■ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ■ Odgovorni urednik: Drago Legiša ■ Tiska tiskarna Graphart. Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 772151

Nevarnost dveh tečajev...

■ nadaljevanje s 1. strani

nasproti pritiskom demokratičnega javnega mnjenja. In v tem jih nič ne spametuje, niti cela vrsta hudih neuspehov, ki so jih že doživeli s to svojo »filozofijo«.

S to »filozofijo« so preprečili vlado demokratične budistične in katoliške opozicije v Južnem Vietnamu. Dali so prednost korumpirani vojaški diktaturi, ki ni mogla vzdržati in se je zrušila ter potegnila še Združene države v svoj poraz. Združene države so vrgle Sihanuka v Kambodži in postavile na oblast »močnega« vojaškega diktatorja, ki se je prevrnil kot keglja pod brco poldoraslih Rdečih Hmerov. Združene države podpirajo diktaturo na Južni Koreji, v Indoneziji, v Pakistanu, in še marsikje in so pripravljene podpirati celo rdeče in mohamedansko-klerikalne diktature, če jih lahko porabijo kot svoje šahovske figure. Zakaj Združene države ne napravijo — ne z mornariškimi strelci, ampak z gospodarskim pritiskom in političnim vplivom — konca okrutni in hkrati smešni diktaturi v Haitiju in rešijo tamkajšnje tako simpatično in miroljubno prebivalstvo pred tolpo, ki jih strahuje? Skrivnost ameriške »politične filozofije«.

Medtem ko ves svet sočustvuje z žrtvami sovjetskega pritiska in preganjanja, se nihče ne zveni za žrtve diktatur in totalitarizmov, ki so figure na ameriških poljih svetovne šahovnice.

Ni mogoče zanikati — in to bi bilo tudi nesmiselno — da so Združene države danes glavni branik zahodnega sveta pred sovjetskim ekspanzionizmom. Ni pa tudi mogoče zanikati, da so postale tudi same po krivdi neke svoje filozofije oziroma logike v znamenju večjega zaupanja v gumijsko policaja kakor v moč demokratičnih idej drugi tečaj svetovne politike v znamenju češčenja sile, orožja in zatiranja svobode in samoodločitve narodov.

Izhod je v čim večji avtonomnosti vseh držav in narodov in v doslednem boju za demokracijo in proti diktaturam in totalitarizmu, pa naj se tišči ti pod peroti ene ali druge obeh največjih sil. Ameriška

simpatija in sipanje dolarjev v nastavljeno vrečo nasilnih režimov še nista jamstvo svobode. To se začneja jasni vse več ljudem in zato izražajo demonstracije proti namestitvi novih atomskih raket bolj razočaranje in protest proti nenačelni politiki sile v prid abstraktnih ideologij in realnih hegemonij obeh velikih sil kakor pa kak politični koncept, ki bi bil nasproten svobodi. Narodi hočejo svobodo, ne pa varnost pred eno hegemonijo in diktaturo za ceno druge hegemonije in diktature.

—o—

Spomin na mrtve

■ nadaljevanje s 1. strani

upno žalujemo za njimi. Hočejo, da živimo svoje življenje, dokler nam je dano, in da ga živimo z veseljem in plodno, da smo hvaležni Bogu zanj in da napravimo v njem čim več dobrega.

Telesna smrt ni dokončna meja. Vsi skupaj, živi in mrtvi sestavljamo tudi kot narod eno samo veliko občestvo, v katerem si podajamo baklo življenja in si izročamo naloge in dolžnosti iz roda v rod. Z izpolnjevanjem teh nalog in z reševanjem teh nalog častimo tudi naše mrtve.

—o—

Tajnika socialdemokratske in liberalne stranke, Longo in Zanone, ne izključujeta možnosti nove vladne krize ter razpisa predčasnih političnih volitev. Zanimivo je, da tako trdita politika, ki sta na čelu dveh vladnih strank. Oba pri tem opozarjata, da ponuja tajnik socialistične stranke Craxi Krščanski demokraciji sporazum o skupni vladni koaliciji, ki bi moral veljati za vso sedanjo zakonodajno dobo. Pri vsem tem Craxi ne skriva svoje ambicije po predsedstvu vlade. V tem primeru bi demokristjani med drugim zahtevali v zameno konec sodelovanja na vladni ravni med komunisti in socialisti v velikih italijanskih občinah — v prvi vrsti v rimski občini — in v nekaterih deželah.

Stanje na Koroškem je skrajno nezadovoljivo

Pred kratkim je v Celovcu zasedal osrednji odbor Narodnega sveta koroških Slovencev in po daljši razpravi soglasno odobril naslednjo izjavo:

»Osrednji odbor Narodnega sveta koroških Slovencev ugotavlja, da posamezni strankarski funkcionarji spet in spet spravljajo v nevarnost mostove, ki jih postavljajo zastopniki Slovencev, da bi končno prišli do konstruktivnih pogovorov. Za nezdravo vzdušje, ki zaradi tega nastaja glede manjšinskega vprašanja, je odgovoren predvsem deželni glavar Wagner, kajti ta se stalno poslužuje tristrankarskega dogovora in hujkanja svobodnjaške stranke kot grožnje proti Slovincem.

Osrednji odbor soglasno podpira doseganje ravnanje predsedstva Narodnega

sveta koroških Slovencev in mu naroča, naj se kljub pomanjkljivi pripravljenosti pri nekaterih deželnih politikih še dalje prizadeva tako na Dunaju kot v Celovcu, da bi zastopniki strank in vlade sedli za mizo k pogajanjem.

Z ogorenjem protestira proti velikovski odločitvi, ko niso dali javne dvorane na razpolago za otroško kulturno prireditev. Predsedstvu Narodnega sveta koroških Slovencev naroča, naj o tem skrajno nestrpnem ravnanju obvesti avstrijsko in mednarodno javnost.

Predsedstvu dalje naroča, naj v roku enega meseca dokaže konkretne napredke v manjšinskem vprašanju, kajti v nasprotnem primeru se bo treba odločiti za drugačno ravnanje.

Volitve v nove šolske svete

Že dober mesec lahko po vseh italijanskih časopisih beremo razne vesti, polemike in pozive v zvezi z volitvami v šolske, razredne ter okrožne in pokrajinske svete. Minister za šolstvo Bodrato je namreč izbral 13. december za datum, ko bodo volitve v te šolske organe. Prav zato pa so se mnogi profesorji, starši in študentje na višjih srednjih šolah že začeli zanimati za te volitve, da bodo te šolske ustanove, ki so že nekaj let realnost v italijanskem šolskem sistemu, dobro in odgovorno izvoljene.

Odnos, ki ga imajo potencialni volivci in tudi javno mnenje do teh ustanov, je vsekakor različen. Nedvomno je, da so razni sveti in sosveti velikokrat bili vzrok za večja ali manjša razočaranja. Nedvomno pa je tudi, da je ta način, približati šolo staršem in obratno ter med študenti spodbuditi določeno zanimanje za dogajanje v šoli, uspešen. Dosegli so torej to, za kar so se študentje celo vrsto let borili in trudili. Odprli so realno možnost, da lahko na demokratičen način posegajo v šolsko dogajanje tudi študentje in njihovi starši. Zavodski sveti so tako odlična priložnost za študente, da lahko povedo svoje mnenje, recimo glede šolskih knjig ali pa pobud, ki jih šole lahko organizirajo. To so recimo popoldanske dejavnosti ali druge zamisli, ki se zdijo koristne za vzgojo in izobrazbo. Pokazalo se je namreč, da je uspeh veliko odvisen od začetne zamisli in vloženega dela, ki je nujno, če hočemo karkoli doseči.

Med slovenskimi dijaki pa se, kljub temu, da smo veliko spraševali, zaenkrat sploh še ne govori o decembrskih volitvah. Le malokateri vedo, da sploh bodo. Kot je na žalost v Italiji splošen pojav v zadnjih letih brezbriznost za to, kaj se dogaja v šoli, tako je tudi med slovensko študirajočo mladino opaziti precejšnjo hladnost za šolska vprašanja, nezanimanje in neinformiranost. To je gotovo precej zaskrbljujoč znak za tako mlade ljudi, ki bi se vendar najprej morali zanimati za tisto življenje, v katerem so sami direktno zainteresirani. Če pa ljudje niso osveščeni in pravilno obveščeni, se velikokrat zgodi, da se zgrešeno odločajo. To smo hoteli napisati, ker smo slišali in brali, da so levičarski študentski krogi za to, da se volitve 13. decembra načrtno bojkotira. Kot razlog za to navajajo najrazličnejše razloge, kot nesposobnost za kakršnokoli dokončno reševanje številnih problemov, ki težijo italijansko šolo. Vemo pa tudi, da so prav ti krogi imeli med slovensko mladino precejšen vpliv. Upamo pa, da bodo naši dijaki in študentje znali izkoristiti to svojo volilno pravico in dolžnost ter izvolili v vse svete, kjer imajo pravico, da so in delajo, svoje predstavnike. Zdi se

nam namreč naravnost neumno, da bi se študentje kar tako odpovedali možnosti, da tudi sami aktivno posegajo v šolsko življenje. Morali bi namreč vedeti, da sami lahko najboljše branijo svoje načrte in predlagajo pobude, ki se jim zdijo potrebne.

Prisotnost dijakov v svetih je končno tudi najpreprostejši in najhitrejši ter najmanj zamuden način, da zavodi hitro in brez izgubljanja učnih ur rešijo tista vprašanja, ki jih šola mora rešiti, da se izboljša. V teh letih, odkar šolski sveti delujejo, se je tudi pokazalo, da so nekatere spremembe nujne in potrebne, vendar pa se jih zaradi nekaterih napak, ki jih te usta-

nove kažejo, mladi ne bi smeli izogibati. Prav zato se nam zdi odločitev levičarskih mladinskih ustanov čudna in politično zgrešena. Ali pa se te organizacije boje, da bi prav zaradi manjšega zanimanja mladih za spolitizirano politiko v šoli ne imele v rokah tiste moči in vloge, ki so jo imele še, recimo, pred petimi leti? Mislimo, da je kaj takega nevredno tistega dela, ki so ga študentje opravili v zadnjem desetletju in nekaj čez, prav zato, da bi tudi sami postali aktiven člen šolske vzgoje in življenja. Prav gotovo je to misel, ki je tudi danes pozitivna in ki je mladi ne smejo zatajiti, ker bi to pomenilo, da se zaprejo vase, da postanejo trmasti in anahronistični, da postanejo takorekoč politični mrtveci.

M. T.

Italijanski parlament o ratifikaciji pogodbe Jugoslavija - EGS

Informacijska sredstva so precej prezrila dejstvo, da ima parlament te dni na delovnem sporedu zakonski osnutek za ratifikacijo in izvedbo pogodbe med Jugoslavijo in Evropsko gospodarsko skupnostjo za gospodarsko, tehnično, finančno in trgovinsko kooperacijo ter pogodbe med Jugoslavijo in Evropsko skupnostjo za premog in jeklo.

Zakonski osnutek je parlamentu izročil v imenu vlade zunanji minister Colombo. V spremnem poročilu razlaga pomen omenjenih pogodb, in sicer tudi v zvezi z osimskimi dogovori med Italijo in Jugoslavijo. Pri tem velja spomniti, da je za trgovinske dogovore s tretjimi državami zdaj pristojna sama Evropska gospodarska skupnost, medtem ko morajo pogodbe o kooperaciji ratificirati tudi posamezne države članice.

Pogodba med Jugoslavijo in Evropsko gospodarsko skupnostjo je razdeljena na pet delov, ki imajo skupno 63 členov poleg uvoda. Prvi del obravnava gospodarsko, tehnično in finančno kooperacijo, drugi del trgovinske izmenjave, všteti obmejno trgovino, tretji del se nanaša na predvideno italijansko-jugoslovansko prosto industrijsko cono, četrti del se tiče nediskriminacije delavcev obeh strani in peti del vključuje zaključne določbe.

Določbe prvega dela o kooperaciji niso časovno omejene ter se nanašajo na številne sektorje, kot so: industrija, investicije, energija, kmetijstvo, prevoznitvo, infrastruktura, turizem, ekologija, ribolov, jadranska pristanišča, zaščita Jadrana proti okuženju ter finančno sodelovanje.

Predpisi drugega dela o trgovinskih izmenjavah so pričeli veljati 1. julija lani ter bodo veljavni pet let. Nato bodo potrebna nova pogajanja. Tri četrtine jugoslovanske-

ga industrijskega izvoza v države Skupnosti je oproščenega carin ali kontingentov. Izjemo tvori 29 takomenovanih občutljivih proizvodov za tržišče Skupnosti ter tekstil, za katerega velja ločena pogodba. Za občutljive proizvode veljajo kontingenti ter so zanje določeni letni maksimali. Če so ti maksimali preseženi, je treba plačati carino.

Za kmetijski sektor so za jugoslovanski izvoz odobrili naslednje kontingente z olajšavami: teletina 34.800 ton letno, tobak »Prilep« 1.500 ton, vino 12.000 hektolitrov ter žganje in teleta za rejo. Prelevmani ali dodatne carine za to blago so znižani na 30 odstotkov.

Zadeva z mesom se je zapletla z vstopom Grčije v Skupnost 1. januarja 1981. Jugoslavija je zahtevala povečanje kontingenta za izvoz 34.800 ton mesa v Skupnost, ker ga je samo v Grčijo v preteklosti izvažala po svojih ocenah kar 50 tisoč ton in po ocenah držav Skupnosti okrog 30 tisoč ton.

Sledila so dolga pogajanja ter so zunanji ministri Skupnosti v torek v Luksemburgu sprejeli naslednjo odločitev: Jugoslavija lahko izvažata v Skupnost po omenjenem preferenčnem režimu 50.400 ton mesa na leto in prelevmani so znižani od 152 tisoč lir na 84 tisoč lir za stot.

Zaključna listina pogodbe med Jugoslavijo in Evropsko gospodarsko skupnostjo vsebuje skupno izjavo, ki se tiče italijansko-jugoslovanske proste industrijske cone, katero predvidevajo osimski dogovori. Uvedbo cone podpirata tudi člena 41 in 43 pogodbe.

Gradnja industrijske cone se je — kot znano — zavlekla delno zaradi lokalnih političnih razmer delno zaradi sedanje gospodarske krize v Italiji in Jugoslaviji. Po novem je gradnja cone predvidena na tržaškem industrijskem področju v trikotu Zavljje - Oreh - Osp.

Pomembno je dejstvo, da je Jugoslavija s posebnim zakonom, ki je bil objavljen v Uradnem listu letošnjega maja, spremenila predpise o tujih naložbah v jugoslovanskih podjetjih. V coni lahko tuj kapital v mešanih podjetjih doseže 66 odstotkov skupnih sredstev, to je: lahko ima večino, kar drugod v Jugoslaviji ni mogoče.

Položaj na Poljskem še nejasen

Položaj na Poljskem se še dalje zapleta. Neodvisni sindikat Solidarnost je v sredo oklical enourno splošno stavko, ki jo je vlada označila za hudo grožnjo samim temeljem poljske družbe in države. Vlada je poleg tega ustanovila posebne oddelke vojske in jih razmestila po mestih in vaseh,

da bi skrbeli za red in varnost ter pomagali prebivalstvu zlasti pri oskrbi s hrano. V sovjetskih listih se medtem nadaljuje gonja proti neodvisnemu sindikatu Solidarnost, ki mu Sovjeti v bistvu očitajo, da hoče biti ali postati politična alternativa sedanjemu režimu.

Izjemen glasbeno-verski dogodek

Sredi novembra, v nedeljo 15., se nam napoveduje v Trstu izjemen glasbeno-verski dogodek. Poslušali bomo lahko slovenski oratorij »Križev pot«, ki ga je skladatelj, duhovnik Avgust Ipavec, napisal za komorni orkester, mešani zbor, otroški zbor, soliste in orgle. Kot že samo ime tega oratorija pove, gre za glasbeno podoživljanje Gospodovega trpljenja, kakršnih je veliko v glasbeni zgodovini od XVI. stoletja naprej pa do današnjih dni. Oblika oratorija je imela med glasbeniki vedno veliko sreče in mnogi skladatelji vseh časov in glasbenih obdobij so skušali s skladanjem glasbe na to sveto temo izraziti tudi svoje versko čutenje. Predvsem v prvih časih pa pisanje oratorijev ni imelo tako individualnega značaja, kot ga je, recimo, lahko imelo za skladatelja v romantičnem obdobju, saj je znano, da je oratorij nastal prav kot potreba po novem katehetsko-vzgojnem prijemu.

NOVICE

Egiptovski zunanji minister Hasan Ali je opravil tridnevni uradni obisk v Izraelu. Šlo je za prvi stik na visoki ravni po smrti predsednika Sadata. Predstavnik obeh vlad sta podpisala dogovor o turističnih izmenjavah in mejnih prehodih med obema državama, se podrobno pogovorila o popolnem umiku izraelskih sil s Sinajskega polotoka ter sklenila, da se bosta odposlankstva obeh vlad na začetku novembra sestali v Kairu in nadaljevali pogovore o vprašanju avtonomije za milijon in 300 tisoč Palestincev, ki živijo v Cisjordaniji in na področju Gaze. Avtonomijo predvidevajo sporazumi, ki so bili sklenjeni v Camp Davidu, vendar jo Izraelci po svoje tolmačijo.

SSG iz Trsta v Mariboru

Slovensko stalno gledališče v Trstu se je tokrat udeležilo Borštnikovega srečanja v Mariboru kar s tremi predstavami. V tekmovalnem programu je sodelovalo s Shakespearovo komedijo »Kar hočete«, ki jo je mariborska publika zelo toplo sprejela, saj je delo predstavljalo oddih sredi kopice problematskih tekstov, s katerimi so nastopila ostala gledališča. Komedijo so v torko ponovili še v Slovenski Bistrici. V okviru malega Borštnikovega srečanja je SSG iz Trsta dvakrat uprizorilo enodejanko Dacie Maraini »Ženski na podeželju«, v večernem programu pa še »Partijo remija«, s katero sta umetnika Jožko Lukeš in Zlata Rodošek slavila 35-letnico umetniškega ustvarjanja. K temu bogatemu prispevku na letošnjem Borštnikovem srečanju gre dodati recital Nakrsta, ki je pred petimi leti dobil Borštnikov prstan za življenjsko delo.

Obenem pa je izvršni svet SSG priredil v Mariboru tiskovno konferenco, da bi širšo javnost seznanil s svojim delom in

Poslušanje pete božje besede in zaključnih moralno-vzgojnih misli je bilo za vernike gotovo mnogo bolj zanimiva oblika kot poslušanje suhoparnih pridig. Prav zato je Cerkev vedno spodbujala in gojila tudi to neliturgično obliko molitve in zbiranja vernikov. Torej tudi kot versko-vzgojni pripomoček ima oratorij svojo važno vlogo. Toda tudi človek, ki ne veruje ali ki ga zanima predvsem glasba, bo ob poslušanju podobne skladbe gotovo deležen velikih glasbenih užitkov. Vsem so recimo

znane glasbene in umetniške vrednote Bachovih »Pasionov« ali oratorijev »Paulus« in »Elias« Mendelssohna, Bartoldyja, Lisztovega »Christusa« ali v tem stoletju čudovite »Passio secundum Lucam« Krzysztofa Pendereckega.

V oratoriju »križev pot« Avgusta Ipavca, bodo nastopili združeni pevski zbori tolminske župnije in tudi otroci so iz Tolmina in okolice. Veliki trud, ki so ga pevc, njihovi pevovodje, vsi glasbeniki in seveda tudi skladatelj vložili v to delo, je gotovo porok, da boposlušanje oratorija »Križev pot« glasbeni užitek. To delo je tudi kot slovenska glasbena novost vredno, da ga slišimo.

Trio Lorenz začel koncertno sezono Glasbene matice

Svojo letošnjo koncertno sezono je Glasbena Matica začela z nastopom priznanega slovenskega komornega ansambla, s Triom Lorenz iz Ljubljane. Sestavljajo ga bratje Primož, Tomaž in Matija, po vrsti pianist, violinist in violončelist. Poleg njih pa je nastopil v Brahmovem Triu št. 2 v Es-duru za violino, rog ali violončelo in klavir odlični slovenski hornist Jože Faulot. Petkov nastop Tria Lorenz pa je poleg tega Brahmovega dela predvideval tudi skladbo, Trio »Kontrasti« slovenskega skladatelja Primoža Ramovša, ki je trio napisal po obisku festivala »Varšavska jesen« posebej za Trio bratov Lorenz. Skladba, ki kaže določene dodekafonske prvine, ima gotovo svoje težave, ki so jih Lorenzi odlično odigrali. Zadnji na sporedu je bil trio Antonina Dvořaka »Dumky« v e-molu, ki je, kot njegovo ime samo pove, napisan po motivih češkoslovaških ljudskih balad, ki se imenujejo prav »dumky«.

Pri svojem izvajanju je Trio Lorenz pokazal izredno zlitost, enotnost in čudovito muziciranje. Pozna se jim namreč, da so zaradi skupnega igranja izredno uigrani. Ta uigranost je bila opazna predvsem, ko je v Brahmovem triu nastopil odlični hornist Faulot, ki je res mojstrsko

odigral svojo vlogo. Opaziti pa je bilo, da komorni ansambel v tej sestavi ni tako navajen skupnega igranja. S tem seveda nočemo odvzeti izvedbi njene vrednosti, saj je bila nedvomno na svetovni ravni. Ni bila to niti kritika hornistu, ki je znal s svojim igranjem izvesti vse izrazne možnosti tega tako priljubljenega romantičnega instrumenta. Pripomba pomeni le priznanje več temu čudovitemu slovenskemu komornemu ansamblu, ki je navdušil številno občinstvo v Kulturnem domu. Za popolnoma zasluzene aplavze se je Trio Lorenz oddolžil še z eno skladbo, v kateri je prav tako pokazal, da je bil ta prvi letošnji koncert tržaške Glasbene matice zares na odlični kvalitetni ravni.

Izšla je 7.-8. številka Mladike

Nova, 7.-8. številka Mladike prinaša na uvodnem mestu uredniški uvodnik pod naslovom »Za prenovitev človeka-delavca«. Ze naslov pove, da obravnava uvodnik novo papeževno okrožnico »Laborem exercens«.

Sledi pod naslovom »Draga '81 v očeh udeležencev« razčlemba rezultatov ankete o letošnjem zborovanju. Do izraza prihajajo različna mnenja, vendar se večina anketirancev strinja z dosedanjjo obliko in usmeritvijo teh zborov slovenskih izobražencev. Vendarle pa je zanimivo preučiti tudi razna kritična mnenja oziroma takšna, ki svetujejo kakšne spremembe. Naj takoj tu tudi opozorimo na novi literarni natečaj Mladike za izvirno še neobjavljeno črtico, novelo ali ciklus pesmi poljubne vsebine. Rokopise je treba poslati v dveh čitljivo pretipkanih izvodih na naslov revije do 31. decembra. Kot znano, so ti tečaji Mladike odkrili že več dobrih talentov. Prva nagrada za črtico ali novelo znaša tokrat 100.000 lir, druga 50.000 in tretja 30.000 lir.

Poleg mnogih fotografij z letošnje Drage objavlja Mladika tudi zanimiv komentar o njej izpod peresa pisatelja Vinka Beličiča.

Beličič zaključuje svoje poročilo v svojem značilnem tonu in razpoloženju: »Moj sladko domotožni ponedeljek po Dragi '81 prehaja v rumeno predvečera. Košati, s slovenskim trakom povezani šopek iz roženkravta, rožmarina in nageljnov, ki je v pisani majoliki stal na mizi pred vsemi predavatelji, je zdaj na grobu Jožeta Pe-

Seja sekcije Slovenske skupnosti v Sovodnjah

Člani sekcije so se sestali skupno s svetovalci, ki v občinskem svetu zastopajo Slovensko skupnost in razpravljajo o perečih problemih, ki se tičejo sovođenjske občinske uprave in o organizacijskih vprašanjih sekcije same. Med drugim so razpravljali o stališčih krajevne sekcije SSK glede šolskega poslopja v Gabrjah.

Člani sekcije in svetovalci ne soglašajo z neko rešitvijo, nakazano na vaškem posvetu v Gabrjah, ki ga je sklicala občinska uprava, da naj se šolsko poslopje in bližnje zemljišče prodaja domačinu. To pa ni tako lahko, ker sta poslopje in zemljišče javna imovina in bi se lahko zgodilo, da domačin ne bi bil kos pri prodaji. Tako bi to poslopje, ki je služilo skoraj sto let svojemu namenu, prišlo v roke nedomačinu. Člani sekcije so svetovalcem naročili, naj sprožijo ta problem v občinskem svetu.

Svetovalci so poročali o vprašanjih, ki zadevajo občinsko telovadnico, razširitev ceste Rubije-Vrh ter šolski avtobus. Člani sekcije so zaskrbljeni, ker na prošnje, ki so bile dvakrat poslane v Rim na pristojna mesta, ni bilo nobenega odziva oziroma odgovora; vsi navzoči so mnenja, da so te prošnje naletele na omejitve, ki so jih pred meseci izdali državni organi in ki se nanašajo na prispevke oziroma posojila javnim ustanovam.

Nadalje je bil govor o bližnjem občnem zboru sekcije, ki bi se moral vršiti že pred meseci. Tajnik Benjamin Černic, ki je sejo vodil, je navedel vzroke in pojasnil, zakaj ni bil občni zbor še sklican. Dogovorili so se, da se sekcija sestane še enkrat pred občnim zborom.

Pred zaključkom so na seji govorili o pomenu, ki ga ima 1. november, ko se po-

klanjamo našim umrlim in padlim, ki so dali svoje življenje za boljši jutri. Sekcija bo letos položila venec k spomeniku padlim. Na koncu seje so člani sekcije govorili o družabnem prazniku; lani je namreč sekcija prvič organizirala srečanje, ki je bilo združeno z razvedrilom, za svoje člane in somišljenike ter sklenila, naj se vsako leto priredijo podobna srečanja, in

sicer v prvi polovici novembra. Lani so to srečanje z uspehom priredili v znani slovenski gostilni pri Krminu; letos naj bi srečanje bilo v sovođenjski občini ali v neposredni bližini.

—o—

Iz zdravstvenih razlogov je pred dnevi odstopil predsednik finske republike Urho Kekkonen. Star je 81 let in je bil državni poglavar celih 25 let. Že nekaj mesecev je hudo bolan in zato je odstopil. Finska vlada je njegov odstop sprejela. Novega predsednika bodo izvolili konec prihodnjega januarja.

Nova sezona matinej v Gorici

V nedeljo, 18. oktobra, se je v goriškem avditoriju začela nova sezona matinej v priredbi glasbenega društva »Lipizer« z duom Walter Ramas - viola in Klaus Pawassar - klavir. Program je v kratkih stavkih, a točno in jedrnatost predstavlja prof. Gigliola Maturro. Obsegal je Sonato v A-duru Franca Schuberta (1797-1828) in Brahmsovo Sonato v ef-molu iz srede 19. stoletja. Izvajalca sta z interpretacijo tako širokega časovnega glasbenega obdobja imela možnost, da sta nam pokazala svojo izvajalno spretnost v raznih stilnih obdobjih, karakterno zelo različnih. Iz strun sta priklicala linearno globino Vitalija, pravilčno melodioznost in lahkotnost Schuberta in notranjo poglobljenost in razdvojenost Brahmsove duševnosti.

Ramas je iz svojega glasbila priklical globoke in občutljive zvoke v prijetnem dvogovoru s pianistom, ki ga je ves čas pazljivo in občutno spremljal in ki je zlasti pokazal svojo virtuoznost pri izvajanju Brahmsa, ki res predstavlja v nekaterih točkah svojih skladb veliko težavnost in zahtevnost izvedbe.

Zaključku glasbene matinee je sledila otvoritev slikarske razstave Karole Ramas. Slikarka se je predstavila občinstvu, vedno v prostorih avditorija, z vrsto slik, ki so upodabljale motive

iz toskanske in istrske pokrajine. Prijetno so učinkovale s svojim realizmom, preprostostjo in umerjeno igro luči in barv.

Res pozitiven začetek te še mlade goriške kulturne pobude, ki vzbuja upanje, da bo ta niz koncertov obogatil mestno zimsko sezono in dokazal, da se Gorica prebuja iz dolgoletne pasivnosti.

E. L.

—o—

O prvi letošnji številki Pastirčka

Izšla je že prva številka mladinskega mesečnika Pastirček v tem šolskem letu. Prvo stran ovitka krasi lepa, živahna barvna risba, ki jo je narisala Nada Carli iz prvega razreda srednje šole »Ivan Cankar« v Trstu. Slika prikazuje vesel simbolični prizor iz lepe narave. Uvodni članek z naslovom »V novo šolsko leto z našimi velikani« pa je napisala Evelina P. V članku pravi med drugim: »Vidim vaše vesele obraze, ko spet sedite v učilnicah ali pa ste prvič prestopili šolski prag, in vam želim v imenu Pastirčka in nas vseh, da bi vam šola postala draga prijateljica, topel hram učenosti in razvedrila«. Potem spomni otroke, da je v tem letu več važnih kulturnih obletic, tako stoletnica smrti Josipa Jurčiča, 150-letnica rojstva Frana Levstika in 75-letnica smrti Simona Gregorčiča. Članek krasi risba Krjavljia z njegovo kozo.

Katehetska stran je posvečena misijonski nedelji. Zora Saksida je pripravila nekaj zanimivih prispevkov za strani, ki so posvečene večjim učencem. Hubert Močnik pa piše pod naslovom »Lastovkam v slovo« o jeseni in selitvi lastovk. Sledi poročilo o drugem Pastirčkovem dnevu na Opčinah, ki je bil 10. maja letos. Marija Perat predstavlja kiparja in grafika Franceta Goršeta, ki zdaj razstavlja v Gorici, Ljuba pa začenja opisovati »Tržaške sprehode«, to je zanimivosti iz tržaškega mesta.

Številka prinaša še razne druge članke, kot na primer ponatis Meškove zgodbe »Otrok in kamen«, in rubriko Janina pošta, v kateri se Jana pogovarja s šolarji, ki ji opisujejo svoja doživljanja. Na koncu najdemo tudi izvirno uglasbeno pesem. Zadnja stran platnic je prihranjena, kot vedno, ugankarjem. Številka je lepo ilustrirana z risbami in fotografijami, pa tudi z otroškimi risbami, ki ji dajejo še posebno prikupnost.

Pred novimi odgovornimi nalogami

■ nadaljevanje s 1. strani

leta 1978 oziroma 1980 na novih volitvah podprejo njihovi kandidatni listi, da bi imeli v novem občinskem in pokrajinskem svetu absolutno večino in s tem sami vladali, se pravi brez zaveznikov.

Čeprav si upamo dvomiti v tako prodorno afirmacijo, kot si jo želijo voditelji »Liste«, vendar je že zdaj jasno, da njene-ga pojava še vrsto let ne bo konec. Četudi gre za pojav, ki je edinstven v Italiji in je odraz ter izraz globoke krize tradicionalnih italijanskih političnih strank v Trstu, ne moremo pričakovati njegovega izginotja v kratkem predvsem zato, ker segajo njegove korenine bolj v svet iracionalnosti kot na območje, ki je praviloma domena politike. Tega se dobro zavedajo glavni voditelji »Liste« in zato v svoji pisani in ustni propagandi še dalje vztrajno in dosledno brenkajo na strune, ki se jim v volilnem pogledu najbolje obrestujejo (vitimizem, Trst kot zadnji okop romanskega sveta, slovenska nevarnost in druga znana gesla iz preizkušene italijanske nacionalistične ropotarnice v Trstu). Spričo takšnega stanja pa nikakor ne moremo trditi, da tradicio-

nalne italijanske stranke s svojim delovanjem in s svojo propagando predstavljajo učinkovit in veljaven protiutež. Krščanska demokracija se je takorekoč spremenila v nekakšen zasebni klub, kar velja tudi za socialiste, pri katerih prihajajo do izraza elementi izrazitega malomeščanstva, KPI pa se bori s svojima dvema »dušama«, stalinizmom in evrokomunizmom, zaradi česar je jasno, da pešata njena udarna moč in njen vpliv na množice.

V takih vsekakor »čudnih« razmerah se tudi Slovenci na Tržaškem pripravljamo na nove upravne volitve. Zdrava pamet bi morala tržaškim Slovincem narekovati, da imajo tokrat novo priložnost, da pokažejo uso svojo politično zrelost. Ni jim dana samo priložnost, da na volitvah prispevajo svoj delež pri odpravljanju pojava »Liste«, kar je njihova dolžnost in tudi interes, temveč da se z enotnim volilnim nastopom tudi primerno politično uveljavijo, kar bi ogromno in morda tudi odločilno vplivalo na ureditev in rešitev tistih temeljnih vprašanj, ki so Slovincem v Italiji najbolj pri srcu in ki jih zaobjema globalna manjšinska zakonska zaščita.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nova številka Glasnika Slovenskega duhovniškega društva

Nova, tretja številka Glasnika Slovenskega duhovniškega društva prinaša na prvem mestu članek pod naslovom »Pomen Slovenskega duhovniškega društva v slovenski družbi in Cerkvi«. Gre dejansko za govor, ki ga je imel njegov avtor Tone Bohinc letošnjo pomlad, to je v začetku aprila, na konferenci, ki jo je sklicala republiška konferenca Socialistične zveze delovnega ljudstva o takomenovanih aktualnih nalogah na področju nadaljnega razvoja prostovoljnega združevanja delovnih ljudi in občanov v društvi in družbenih organizacijah v Socialistični republiki Sloveniji. Na isti konferenci, ki jo je vodil Franc Setinc, je o delu in pomenu Slovenskega duhovniškega društva poročal Tone Bohinc, predsednik ljubljanskega področja tega društva. V članku poudarja pripravljenost članov duhovniškega društva za lojalno sodelovanje z oblastmi oziroma s samoupravno družbo. Omenil je tudi posredniško vlogo tega društva, kakor si jo pač zamišlja in želi v odnosih med oblastjo oziroma slovensko družbo in slovensko Cerkvijo, kot pravi.

Zelo zanimiv je spis Franceta Lipičnika »Srečanje z Jožetom Lampretom«. Jože Lampret je bil, kot znano, levo usmerjen slovenski duhovnik, ki je tudi po vojni opravljal razne politične funkcije in organiziral duhovniško društvo za

sodelovanje s sistemom. Lipičnik ga prikaže kot izredno dobrega človeka, ki pa v svojih dejanjih ni bil bogve kako premišljen in je podlegel večkrat navdihom, ki so bili vse prej kot modri.

Tone Bohinc opisuje tudi izlet članov duhovniškega društva na Rog, pri čemer sta jim razlagala medvojno dogajanje tam Stane Kolman in Tone Fajfar. Poročilo je precej zanimivo. Janez Korošec pa piše o Slovencih v zamejstvu. Dejanjsko piše tokrat samo o koroških Slovencih. Poseben članek je posvečen odlikovanju Toneta Bohinca, župnika in dekana v Grosupljem, ki je pre-

jel plaketo ilegalca. Zanimiva je rubrika »Med knjigami«, ki jo je povečini napisal, kot vedno, Jože Gregorič in v kateri poroča med drugim o stoletnici rojstva dr. Antona Breznika in o novi knjigi Mirka Mahničarja. »Klici«. Dve oceni pa je napisal tudi Janez Korošec. Med drugim ocenjuje tretji letnik glasila slovenskih jezikoslovcev v Združenih državah in se kar preveč ustavlja pri nedvomno napačni razlagi mestnega imena Beljak, kot jo je objavil v njem hrvaški lingvist Jakov Bačić.

Med najboljšimi in tudi najdaljšimi prispevki te številke pa je »Zgodovina šole v Komendi« izpod peresa Viktorijana Demšarja, ki jo lahko imamo za odličnega prispevek k zgodovini slovenskega šolstva. O podobi duhovnika v Zorčevih povestih pa piše Jože Gregorič. Razprava se bo končala v prihodnji številki. Nadaljujejo se tudi »Kratke biografije naših najstarejših šolnikov«, ki jih piše Etbin Bojc. Aktualen je seveda tudi »Jezikovni kotiček«. Tako najdemo tudi v tej številki Glasnika marsikaj kvalitetnega.

Izšla je 7.-8. številka Mladike

■ nadaljevanje s 4. strani

terlina ... letos že šestič. Sam se bom to uro še malo razhodil po svojih stezah, postal ob kakem leskovem grmu — mogoče burja minulega tedna le ni otrsela čisto vseh lešnikov.

Drugi znan slovenski pesnik, Vladimir Kos, objavlja tri svoje značilne, moderne pesmi, v katerih je čutiti nadih japonske narave, kjer živi. Nadaljuje se Kufolov dnevnik iz vojnih dni, ki je na splošno zanimiv, a tu pa tam le malo preveč sencipističen. Tončka Curk objavlja dve zgodbi iz vojnega časa.

V tej številki Mladike najdemo tudi intervju z ameriško-slovenskim profesorjem ekonomije

Toussaintom Hočevarjem. Martin Jevnikar je prispeval oceno Beličičeve nove knjige »Leto borove grizlice«. Jevnikar je napisal tudi članek o smrti prevajalca Ferdinanda Kolednika. Objavljeno je tudi nadaljevanje Merkušjevega seznama priimkov z zahodne slovenske meje z etimološkimi razlagami. Naj omenimo še pesem Marije Rus »Lurd 1981«, komentar »pod črto«, »Protislovje Drage ali kaj drugega«, kulturno kroniko v rubriki »Antena« in zaključek Bibliografije slovenskega tiska v Italiji leta 1980 ter seveda Čuka na Obelisku, ki se obrača tokrat na slovenske profesorje in učitelje, ki svojih otrok nimajo v slovenskih šolah.

Poravnajte naročnino!

3

GOSPODARSKI SPORAZUMI ITALIJA - JUGOSLAVIJA - EGS

DR. EGIDIJ VRŠAJ

Sam jugoslovanski finančni minister Kostić je na svečanosti podpisa sporazuma zelo objektivno pripomnil:

»Zdaj je odvisno od jugoslovanskih proizvajalcev, da ponudijo Zahodu konkurenčno blago in ne blago izdelano samo po kriterijih »plana«. Konkurenčnost jugoslovanskega gospodarstva na tujih tržiščih je treba povečati s proizvodnjo blaga, katero ta tržišča zahtevajo, ter z znižanjem proizvodnih stroškov«.

Zdi se, da se Kostićevih priporočil ne držijo dovolj. Po besedah Djuranovića je jugoslovanski izvoz na Zahod, ki nudi visoko tehnologijo ter dragocene valute, zdaj 20% pod planom.

V zvezi z važnostjo izvoza velja spomniti tudi na nedavno tiskovno konferenco, katero je madžarski državni tajnik Bela Csikós-Nagy imel v Trstu o razmerjih med planiranjem, tržiščem ter cenami v vzhodnih državah. Nagy je poudaril, kako na Madžarskem od leta 1980 skušajo odgovoriti na določene težave in disfunkcije s kriterijem o učinkovitosti v izvozu za merjenje rentabilnosti podjetja.

V prvih 8 mesecih 1981 so trgovinske izmenjave med Italijo in Jugoslavijo zna-

šale 1.541 milijonov dolarjev. Italijanski izvoz je dosegel 933 milijonov dolarjev ter se je povečal za 25% v primeri z enakim obdobjem lani.

Jugoslovanski izvoz se je dvignil samo za 6% ter je veljal 608 milijonov dolarjev. Jugoslovanski primankljaj se je tako povečal za več kot 150 milijonov dolarjev v primeri s prvimi 8 meseci lani. Uvoz je bil krit z izvozom lani za 77% in letos samo za 65%.

Po drugi strani se tudi letos uspešno razvija — na podlagi rimskih pogodb z dne 31. marca 1955 — obmejna trgovina med Trstom in Gorico — Videm na eni strani ter jugoslovanski obmejni kraji na drugi strani.

V prvih 8 mesecih je obmejna trgovina, ki je oproščena 30% predhodnega pologa, dosegla vsoto 85 milijard lir ali 87,4% več kot v enakem obdobju lani. Jugoslovanska podjetja so uvozila blaga za 46 milijard lir (porast za 17%), medtem ko je uvoz italijanskih podjetij znašal 39 milijard lir s porastom za 41%.

Gospodarska zbornica Jugoslavije smatra meddržavne trgovinske izmenjave z Ita-

lijo za nezadovoljive. Vzroki so po mnenju Gospodarske zbornice naslednji:

1. manjše možnosti za kredite;
2. valutni ukrepi italijanske vlade, na primer predhodni polog 30%;
3. previsoke cene jugoslovanskih proizvodov;
4. pomanjkanje jugoslovanskih proizvodov, katere hoče italijansko tržišče.

Kljub vsemu temu — dodaja Gospodarska zbornica — so rezultati trgovine z Italijo boljši kot z drugimi državami Evropske gospodarske skupnosti.

Poleg visokih jugoslovanskih cen ter italijanskega predhodnega pologa je zdaj velika ovira proti italijansko-jugoslovanskim izmenjavam kmetijski protekcionizem Evropske gospodarske skupnosti.

S sporazumom z dne 2. aprila 1980 je Evropska gospodarska skupnost odobrila Jugoslaviji kontingent z olajšavami za izvoz v države članice letno 34.800 ton junetine - baby beef. Po vstopu Grčije v skupnost (1. jan. 1981) je Jugoslavija zahtevala dodatni kontingent 30.000 ton, kolikor približno ustreza količini mesa, katero so jugoslovanska podjetja letno izvažala v Grčijo.

Zadevna pogajanja s skupnostjo, zaradi nasprotovanja Francije in Irske, doslej niso privedla do nobenega pozitivnega zaključka ter zapora nad izvozom znatno škoduje trgovinski bilanci Jugoslavije.

V zastoju so tudi pogajanja med Jugoslavijo in Evropsko gospodarsko skupnost-

- Ma uselih se mi čudno zdi, de Rusi niso bli neč zraven u tistem Cancuni, kamer so se zbrali kapoti od bogateh jn bogeh držav jn štedirali, kaku be ta bogati pomagali ta bogem, al koker rečejo z anem eufemizmom, državam u razvoju.
- Meni se pej prou neč ne zdi čudno. Znaš, zven tankov jn aroplanov uani ta bogem ne be mogli neč dat; še sami morejo fehtat od Amerikancov žito, ke jem zmanjkava. Če be šli u tisti Cancun, be se mogli še sami dent med ta lačne. Tu se pej ne bi šikalo za ano velesilo. Taku so rajše ostali doma.
- Ja, ja. Denmo reč: tudi Poljska be se mogla dent med ta lačne. Ma pole be pou prestiž. Zatu je bulše, če se kapitalisti razbivajo glavo kaku pomagat TS.
- Kej tudi Trsti mislejo pomagat? Sej mi nismo država u razvoju!

- Ma kašnemi Trsti? Kadu je reku Trsti?
- Kej nisi reku TS? Jn TS pomeni Trst.
- Videš, ke neč ne znaš. U tem diškorši pomene TS tretji svet. Dandanes je treba šparat tudi pr besedah jn ni treba zmeram reč celo besedo, ma samo ta prvo črko. Se ne reče Rdeči križ, ma samo RK; se ne reče Azienda comunale elettricità, gas, acqua ma samo ACE GA. Taku se dosti pršpara na karti, pr deli jn pr črnili. Austerity, dragi moj.
- Zastopem ja. Ma treba tudi premislet, koliko cajta zgebi človek ke bere te sigle za pogruntat, kej pomenejo. Še taku časniki dostikrat pišejo taku, da je težko zastopet. Jn pole še nasujejo vmes vse sorte RKP, BKL, SKR, BCTKB taku, de ne zastopeš prou neč.
- E, dragi moj Mihec, se moreš bolj zobrazet. Kej znaš, denmo reč, kej pomeni TO?
- E ben, tu je lahko: Torino.
- Ni neč res. Tu je Teritorialni odbor. Pej KZ?
- Ja, tu be znalo bet kisto zelje. Al pej kravji zgonc.
- Videš, kaku si zabit. Tu je Kmečka zadruha. Pej MMP?
- Tu pej ne more bet drugo koker: mačka miško pojej.
- Ne, dragi moj!
- A ne, zdej videm: Mario Magajna pohaja. Lahko be blo tudi: moja marmelada pusti!
- Si res strašno nazaj. Tu pomene Mednarodni mejni prehod.
- Jakec, znaš kej. Dejmo midva s tega turna postavet predlog, de be ZTT dalo tiskat ane bukvice, kamer be ble nutre vse te sigle jn kadar be se denu brat

časnike, be mogu jemet zmiram pr roki te bukvice, zatu de be zastopu kar bereš.

- Ma tašne stvari si je treba zapount. Ti morem prou reč TSM.
- Jn jest sm zastopu jn ti rečem PVR.

—o—

Novice

Udeleženci vrhunskega zasedanja v mehiškem mestu Cancunu, na katerem so razpravljali o odnosih med razvitimi in nerazvitimi državami, pozitivno ocenjujejo potek pogovorov. Predstavniki 22 držav so sklenili, da si bodo v okviru Združenih narodov prizadevali za čimprejšnji začetek globalnih pogajanj med Severom in Jugom, se pravi med industrijsko razvitimi in nerazvitimi državami. Italija ni bila povabljen na to zasedanje, zaradi česar je predsednik republike Pertini protestiral pri mehiškem predsedniku Lopezu Portillu, ki je bil eden pobudnikov konference.

—o—

Italijanski ministrski predsednik Spadolini si vztrajno prizadeva, da bi zastopniki sindikatov delavcev in delodajalcev spet sedli za skupno mizo in nadaljevali pogajanja o ceni dela. Zdi se, da so njegova prizadevanja dosegla določen uspeh, kajti predstavniki obeh kategorij zdaj pravijo, da so pripravljeni obnoviti pogovore. V ločenih pogovorih z zastopniki sindikatov delavcev in delodajalcev je predsednik Spadolini poudaril, da je splošno gospodarsko stanje v državi izredno težavno. Inflacija narašča, število delavcev, ki so bili postavljeni v dopolnilno blagajno, se je početrilo, v državi pa je nad dva milijona brezposelnih.

jo za novo pogodbo o ribolovu na Jadranu. Videti je, da so določbe prvega naslova sporazuma Jugoslavija - EGS, ki se tičejo kooperacije, le bolj načelne izjave, čeprav niso časovno omejene ter se nanašajo na številne sektorje:

industrija, investicije, energija, kmetijstvo, prevoznitvo, infrastrukture, turizem, ekologija, ribolov, jadranska pristanišča, zaščita Jadrana proti okuženju, finance.

Norme naslova 2, ki se nanašajo na trgovinske izmenjave, pa so veljavne samo 5 let od 1. julija 1980 dalje ter bodo nato potrebna nova pogajanja o režimu izmenjav.

Trgovina med Jugoslavijo in Evropsko gospodarsko skupnostjo v resnici pomeni razočaranje, če pomislimo, da tri četrtine industrijskega izvoza Jugoslavije v skupnost niso več podrejene carinam ali kontingentom; izjemo tvori 29 tako imenovanih občutljivih proizvodov ter tekstil, za katerega je v veljavi že od decembra 1977 ločen sporazum z obveznostjo za Jugoslavijo za samozadrževanje.

Za proizvode, ki so občutljivi na tržišču skupnosti, veljajo kontingenti, ki pa so višji od kontingentov v splošnih preferencah za dežele v razvoju. Ti proizvodi so na primer: gnojila, celuloza, usnje, obutev, steklo, jeklene in bakrene cevi, generatorji in nekateri drugi električni aparati, kabli, izolatorji, stoli, prikolice, pohištvo itd.

Uvoz teh proizvodov, za katere veljajo kontingenti, je podvržen letnim maksima-

lom ter so lahko obnovljene redne carine, če so maksimali preseženi.

V kmetijskem sektorju so kontingenti z olajšavami za jugoslovanski izvoz naslednji: junetina - baby beef (34.800 ton letno), tobak »Prilep« (1.500 ton), vino (12.000 hl), žganje ter teleta za pitanje.

Uvoz mesa in živih živali je posebno važen za Italijo.

Jugoslovanski operaterji določenih sektorjev kritizirajo sporazum med Jugoslavijo in Evropsko gospodarsko skupnostjo. Pravijo, da so na seznamu občutljivih proizvodov, ki so podrejeni kontingentom in carinam, stvari, za katere je Jugoslavija konkurenčna ter jih izvažajo v znatnih količinah v države Evropske gospodarske skupnosti; isto velja za tekstil ter za nekatere kmetijske pridelke.

Glede osimskih sporazumov z dne 10. novembra 1975 pa se zdi, da njihovo izvajanje zastaja delno zaradi lokalne politike delno zaradi gospodarske krize in nižanja državnih izdatkov v obeh državah.

V petih letih po podpisu sporazumov so bili doseženi pozitivni rezultati predvsem v infrastrukturi: meja je bila dokončno začrtana v podrobnostih, gradnja dveh velikih mejnih avtoportov (Fernetiči - Trst ter Štandrež - Gorica) gre proti koncu, Italija je finansirala gradnjo ceste za povezavo med dvema naseljema na jugoslovanskem ozemlju, nadalje gradijo cesto pod Šabotinom na obeh straneh meje za neposredno povezavo med Brdi in Solkanom, med obe-

ma Goricama so odprli krajevni blok Sv. Gabrijela in v pripravi je povišanje bloka pri Lipici za mednarodne prehode.

Na področju infrastrukture so že obsežne perspektive zaradi potrebe, da se pospeši prevoz blaga med severnimi deželami Evropske gospodarske skupnosti ter Grčijo. Na tem tranzitu sta zainteresirani poleg Italije in Jugoslavije tudi Avstrija in Švica.

Poleg cestnega omrežja, katero predvidevajo osimski sporazumi v trikotniku Trst-Gorica - Ljubljana, so pod pokroviteljstvom Skupnosti držav Alpe - Adria v načrtu še naslednje avtomobilske ceste:

1. Nürnberg - Regensburg - Linz - Graz - Maribor - Ljubljana - Zagreb - Beograd;
2. München - Celovec - Karavanke - Ljubljana - Zagreb - Beograd;
3. Trst - Benetke - Monte Croce Carnico - Lienz - München.

V zvezi s tem je treba poudariti, da učinkovita cestna in železniška infrastruktura spodbuja mednarodne izmenjave ter manjša stroške za prevoz, ki drugače poberejo celotno razliko komparativnih cen v mednarodni trgovini ter razliko notranjih stroškov med državami uvoznicami.

Enako stroški za posredovanje in skladiščenje ter pristaniške tarife in podobna bremena ovirajo svetovno trgovino. Iz tega sledi, da dobra oprema pristanišč ter železniških postaj, gradnja udobnih skladišč ter nagla carinska služba koristijo prometu in pospešujejo trgovino.

(Dalje)

57. svetovni dan varčevanja

31. oktobra 1981

VARČEVALCI: slovenski denarni zavodi na Tržaškem in Goriškem vas vabijo in vam nudijo najboljše pogoje

Kmečka banka - Gorica

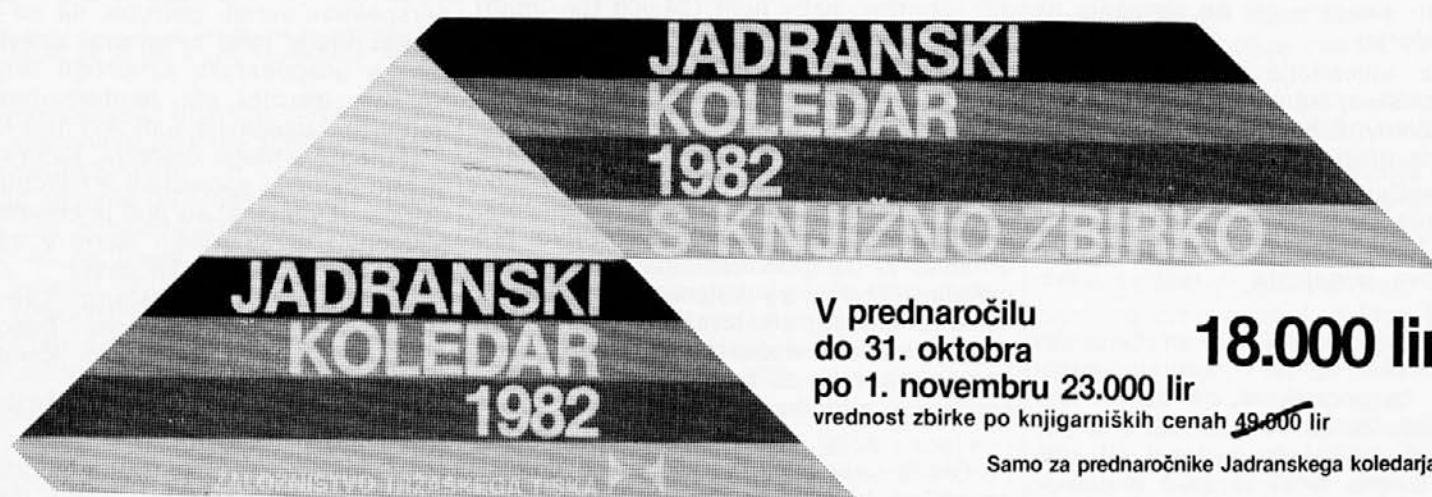
Kmečka in obrtna
posojilnica in hranilnica - Nabrežina

Kmečka in obrtna
posojilnica in hranilnica - Sovodnje

Hranilnica in posojilnica - Opčine

Kmečka in obrtna
posojilnica in hranilnica - Doberdob

Banca di Credito di Trieste
Tržaška kreditna banka - S.p.A. - Trst

V prednaročilu

do 31. oktobra

po 1. novembru 23.000 lir

vrednost zbirke po knjigarniških cenah 49.000 lir

18.000 lir

Samo za prednaročnike Jadranskega koledarja

Letošnja zbirka:

JADRANSKI KOLEDAR - zbornik

Simon Gregorčič
POEZIJE 1882

Roman Firmani
ZADNJA DOLINA

Aldo Rupel
ŠPORT MED SLOVENC V ITALIJI

Dr. Draga Černelč
ALERGIJE

KUPON-POPUST **8.000 lir**
pri nakupu izdaj ZTT